

Diversi Tractatvs

Coloniae Agrippinae, 1629

Dispytatio V. An effectus isti mirandi, quos dæmones, & magos posse
producere diximus, veri sint, an dumtaxat apparentes?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

sitiones procurare, & quia pauca sūt in parua temporis mora congregantur. Cætera vero viuentia perfecta nequeunt producere, etiam median- tibus caulis proximis naturalibus, nisi in tempore congruenti, vt gigan- tantur, & multo minus in statu per- fecto: verbi gratia, ad generandum equos medio semine equino, indi- gent non modica temporis mora, & multo maiore, vt producant robu- stos equos. Denique nō possunt im- mediatē efficere, vt causæ naturales applicatæ sufficienter ad agendum, non agant: hoc enim solius Dei est, & eorum qui virtute diuina id effici- unt: possunt tamen mediante motu locali alterius causæ: v.g. si ad aman- tem adhibeas, impeditur magnes ne ferrum trahat.

DISPUTATIO V.

An effectus isti mirandi, quos daemones, & magos posse producere diximus, veri sint, an dumtaxat appa- rentes?

ET primo pro tituli elucidatione *aduertendum*, in dubium non verti, an aliquid daemones possint efficere, aut per localem motum, aut alias mutationes ad eum consequentes. Etenim si eas operationes verè pos- sunt efficere vt posse definimus, & eadem ad terminum verum seu ob- iectum terminare necesse est. Sed dubitatio est an hi effectus tales sint, quales apparent sensibus intuen- tium: & gratia exempli ante oculos

ponamus, actionem præstigiosam, qua daemones D. Antonium nitebā- tur decipere, in specie blandientium fœminarum; simulachra illa mulie- bria, vera simulachra erant, vere im- mutabant visum, veri effectus erant actionum, seu motus localis dæmo- num, quo ea depingebant: sed tamen apparebant esse veræ fœminæ, cum tamen essent tantum illarum imagi- nes inanes, & spectra decipientia o- culos videntium. Sensus ergo dubi- tationis est, an omnia opera mago- rum, & dæmonum, sint fucata, & de- ceptoria, oculos & sensus percipien- tium fallentia: ita vt aliud essent, & aliud apparent? an vero aliqua es- sent, & talia qualia apparebant?

Disputatio hæc deciditur, dicen- do: aliquos dæmonum effectus ve- ros esse, non sensus decipientes, qua- les sunt apparentes, aliquos vero fu- catos, præstigiosos, ac deceptorios, qui vnum sunt, aliud apparent. *Prima pars assertionis ex capite 13. Deutero- nomij colligitur, vbi Deus prædixit Hebræis futuros Pseudo-Prophe- tas, qui prædicerent futurum aliquot portentum, idque ita euenire, vt ab eis fuerat prænuntiatum: & Iustinus martyr in responsione ad quæstiones orthodoxorum de Apollonio Tya- nno affirmat quædam admirabilia vera fecisse, vt maris impetus, fœrarū incursiones, &c. Et D. August. lib. 3. de doct. Christiana cap. 7. & 8. & lib. 83. quæstionum q. 79. expresse asserit ma- gos facere posse, & fecisse multa ad- miranda opera, explicans illud* *Matth.*

Matth. 24. Surgent Pseudo Christi, & Pseudo-Propheta, & dabunt signa magna, & prodigia, ita ut in errorem inducantur si fieri potest, etiam electi. Et sequitur illum D. Thom. super istum D. Matthæi locum, & clarissimè 1 p. q. 114. art. 4. sic ait. Sciendum tamen est, quod licet eiusmodi opera demonum (narrauerat aliqua quæ naturæ humanæ facultatem excedunt) quæ nobis videntur miracula ad veram rationem miraculi non pertingant: sunt tamen quandoque res veræ, sicut magi Pharaonis per virtutem demonum veros serpentes, & ranas fecerunt; & quando ignis de celo cecidit, & familiam Iob vna cum gregibus pecorum vno impetu consumpsit, & turbo domum eiciens filios eius occidit: ea fuerunt opera Sathane non sanè phantastica, sed vera, ut docet D. August. de ciuitate Dei. Hæc D. Thom. Secundo ratione probatur, quia ut supra docuimus dæmones sæpe admiranda operantur, applicando actiua passiuus rerum naturalium, at certum est causas naturales si inuicem agant, & patiantur, effectus veros producere: ergo id ipsum dicendum est de dæmonibus & magis operantibus ministerio earundem causarum naturalium.

Tertio: quia aliquando reperti sunt artifices excellentes, qui opera miranda fecerunt, quæ rapiebant videtes in admirationem: ergo dæmones & magi per eos multò mirabiliora possunt efficere, utpote qui arte, ingenio, & experientia longè superant artificiosissimos quosque homines. Antecedens palam fiet in Archimede Syracusano, mirabili artifice, qui

ingentem nauem onerariam quam plurima hominum turba magnis ènisibus vix mouere poterat, hominibus insuper multis, magna sarcina & ingenibus ponderibus impositis, procul affidens, & quieta impellens manu, vi quadam cuiusdam machinæ ab Archimede compositæ, quasi tranquillo mari prolaberetur, ad se adduxit; & plures alias machinas bellicas, quæ horrorem, & admirationem incuriebant, legitur fecisse. Ita Plutarchus in Marcello. Non minus mirabile opus fuit columba lignea facta ab Archita Pythagorico, ut refert Aulus Gellius lib. 1. c. 12. quæ sic erat libramentis suspensa, & aere certo quodam modo intus occultè incluso, ut per aerem volitaret, ac si visa columba esset.

Secunda pars assertionis perspicua erit recolenti ea, quæ diximus miranda fecisse Simonè Magum, quorum pleraque vana, & fucata erant, ut patet ex his, quæ diximus in disputatione præcedenti, superare facultatem dæmoniorum. Et de Apollonio Tyanæo Philostratus in vita eius multa opera narrat stupenda, sed fere omnia præstigiola, & dumtaxat apparentia.

Sed an ea miranda opera, quæ magi Pharaonis fecere conantes resistere Moyfi, fuerint veri effectus, puta veri dracones, verus sanguis, &c. an vero tantum præstigioli, & apparentes? vetus, & litigiosa quæstio est. Ego libes amplector sententiã Aug. lib. 7. de Trin. c. 7. & 8. & l. 83. q. 79. D. Th. sup. 24

Pluta.

Gellius.

Philost.

August. D. Thom.

D d cap.

cap. Matth. & 1. p. q. 114. 4. 4. eos esse veros effectus, veros dracones, verum sanguinem, &c. eandem sententiam sequuntur moderni: videndus Caietan.

Secundo dico. Vt plurimum opera mirabilia Magorum, ac dæmonum, fucata, & apparentia dumtaxat sūt. *Ratio est,* quia aliquando eos effectus veros producere non valent, utpote omnipotentia Dei reseruos: v.g. suscitare animas mortuorum; & ut occultent suā potentia recurrunt ad deceptionē, & faciunt quædam præstigiola, quæ apparent pertinere ad mortuorum resurrectiones: aliquando vero etsi aliquos possunt effectus veros producere, attenda sua naturali virtute, Deus nō sinit eos ea uti: & si Deus sinat, ipsi nolūt veros producere, contenti apparentibus. Tū quia facilius fiunt per motum localem, nullis quæsitis virtutib. & dispositionib. causarū naturalium: tum quia amatores sunt deceptionū, & si decipere valent simulachris, non largiuntur vera bona: si spectro ad Venerem alliciunt, non dant facultatem ad naturalē concubitū. Quo fit, ut quando dubitatur, an effectus sit verus, an vero præstigiolus, coniectura non leuis sumatur ex prædictis, præstigiolum esse: quando autē verum est, & certum, effectum vires dæmoniacas excedere: etiam valde perspicuum est præstigiolum esse. Quādo autē eas vires excedat habes ex dictis in præcedenti disputatione.

Sed antequam ab hac disputatione

ne recedamus decidenda sunt quædam dubiola ad idē pertinentia. Primum de effectibus mirandis, quæ Exod. 7. narrantur facti à magis, scilicet virtute dæmonis virgas conuersas in dracones, aquam in sanguinem, ranas, &c. an fuerint illi effectus veri an vero præstigioli, & dūtaxat apparentes? Duas oppositas sententias reperio habentes singulæ illustres, & antiquos patronos, quos enumerat Benedictus Pererius *super dictum caput q. 9. & 10.* plausibilior est D. Augustini, & D. Thomæ, *vbi supra*, assertentium fuisse veros dracones, verū sanguinē, veras ranas; nec displicent Lyranus, & Abulensis dicentes, eos dracones non esse arte magica repete factos, sed ope dæmonū occulte montibus allatos, vbi gradiebantur.

Secundum dubium est, & celebre, de lamijs, Hispanè *Brujas*, quæ dicuntur ferri à dæmone per aera ad loca valde distantia: an hoc verè contingat? an solum per phantasia illusionem? Postremum asserunt ferè omnes Iuris Canonici periti: fundantur in c. *Episcopi*, 26. q. 5. & in experiētijs multis, quæ referuntur, quales sunt relatæ ab Abul. *inc. 13 Genes. q. 354.* & Caietano *infra quæst. 95. articulo 3.* de quibusdam fœminis maleficis, quæ dicebant media quadam vnctione ferri ad loca valde distantia, in quibus simul cum alijs tripudijs, & choreis vacantes, omnis voluptatis genere perfrui: & tamen ad sumendam experientiam se se coram alijs vnxe-

runt.

tunt, & statim graui sopore correptæ in eodem loco iacuerunt, & postea ad se reuersæ narrabant ad quæ loca, & conuiuia perductæ fuerint: vnde conuictæ sunt non in re, sed sola illusionē phantasiæ ea omnia illis accidisse.

Secunda sententia affirmat, has maleficas verè deferri ad loca distantia, & ibi multa turpia, & sacrilega cum alijs, & cum ipsis dæmonibus in forma visibili, interdum humana, interdum hircina, & similibus, committere. Hæc est communis sententia Iuris peritorum, ac Theologorum, vt ait Penna in *Directo. comment. 68.* eamque ita tenaciter affirmat Abulensis *quest. 47. in cap. quartam Matth.* vt dicat non posse sine impudentia negari, cum mille testes occurrant, qui harum rerum conscij sunt. Idem late Sprengerus in *Malleo, & Castro libro 1. de iusta Heret. punit. cap. 16.* & Paulus Grillandus de *fortilegijs, questione 7.* & alij multi. De his item lamijs dicitur sæpe accidisse, vt in illis conuenticulis ad quæ deferuntur, vt nonnullæ aliqua occasione pauore affectæ, vel nomen Iesu proferant, vel signa Crucis se muniant, & statim congregatio dissoluatur, & omnes dispareant, ac dæmones fugiant, & solæ maneant quæ signo sacro vti sunt, & eo in loco in quo esse putabant, se inueniant, ac pedites non sine angustia domum redire cogantur. De qua re multa Spreng. & Petrus Binsfeldius lib. de confessione maleficorum præf. ad. 10.

Existimo iuxta vtramque sententiam, sæpe accidisse vt experientia allata testantur, & ad caput. *Episcopi,* allatum pro prima sententia, concessio illud esse satis authenticum (quod quidam inficiantur) responderetur, quæ in illo capite dicuntur non esse generaliter accipienda, sed applicanda ad eum dumtaxat casum & materiam, de qua ibi erat sermo: scilicet, de quibusdam fœminis, quæ credebant esse aliquam Deam Dianam, quæ veram potestatem, & dominatum haberet, cuius virtute interdum per aera equitando ferrentur, & ad illius obsequium, & seruitium vocarentur, cui etiam obediendum vt Deæ esse credebant. Item quod de Herodiade illa cogitabant tanquam de fœmina, quæ resurrexerat, & per aera æquitaret omnino erroneum erat. Sic ergo in illa narratione multi errores includebantur; quod satis colligitur ex illis verbis textus: *Innumera multitudo hæc veræ esse credunt, & credendo à recta fide deuiant: & errore Paganorum inuoluuntur, cum aliquid diuinitatis, aut numinis extra vnum Deum arbitrantur, & cætera videnda omnino: & ita huiusmodi credulitas in illa materia ibi magis damnatur, quam opus faciendi maleficia ex pacto cum dæmonibus, quamuis hoc etiam valde damnabile sit.* Sic interpretantur illum textum Doctores communiter, *Abulens. præcipuè Turrecremata ibi articulo tertio, & Abulens. supra ad primum, & Syluest. verbo, Hæresis* Dd 2 3. la.

Penna.
Abulen.

Sprenger.
Castro.
Grilland.

Binsfeld.

3. late, & latius in opusc. de strigim. Dæmonog, mirandis, l. 2. c. 1. qui non sine delectatione cupientis curiosa poterit videri.

DISPUTATIO VI.

De modo quo effectus quidam demoniaci dumtaxat apparentes veri apparent.

Disputatio hæc nimis subtilis valde proficiet pro cognitione apparitionum, reuelationum, & cætera maxime quæ à dæmonibus efficiuntur: & ideo de se cæurus inimici antiqui fraudes, quibus conatur homines deludere falsa pro veris ostendendo, animaduerto huiuscemodi præstigia, deceptiones, seu errores, (hæc enim omnia pro eodem in præsentiarum vsurpo) posse circa sensus externos, & internos, & circa intellectum, & quodam modo voluntatem euenire.

De deceptione circa sensus externos.

Deceptio circa sensus externos (quæ proprie præstigium appellatur) accidere potest ex parte obiecti, ex parte medij, & organi. Ponamus exemplum in potentia visiva, quæ plures deceptionis modos patitur: ex parte obiecti decipit diabolus dupliciter, vel efformando nouum obiectum, quod vnum, cū aliud apparet; vel iam efformatum variè collocando, aut mouendo, obiectum, in quâ de nouo formâdo ex aere, aut a-

lio elemeto, & illud oculis obijciendo: siue dæmones illud corpus phantasticum assumant, siue illud circumponant alteri rei, vt aliter quam res est appareat. Ad hunc modum deludere solet ac delusit sæpe homines Verlipellis, vt testatur Aug l. 18. de Ciuitate Dei cap. 18. quando ostendit totios Vlyssis magica arte Circes mutatos in bestias, & Arcades quando transnatabant quoddam stagnum, conuersos fuisse in lupos: & quod stabulariæ mulieres homines in iumenta conuertebant, & respondet D. Th. qu. 16. de malo, art. 9. ad 2. ex eodem August. omnes præfatas conuersiones factas fuisse secundum phantasticam apparitionem dæmoniorum: & aliquando Diuo Antonio, & alijs, in forma horribili Leonum, Serpentum, & aliarum ferarum, ei dæmones apparuisse legitur, vt terrerent.

Aliquando in specie pulcherrimæ mulieris, vt ad venerea allicerent, interdum oculis obijcerunt varias formas rerum inanimatarum, vt auri, argenti, gemmarum, vini, epularum. Extat huius effictionis, seu apparitionis famosa narratio apud Philostratum l. 4. de vita Apollonii, c. 5. de quadam lamia, quæ Menippo iuueni, cui perpulchra effigie apparès, nubere se velle simulabat, ac plurimas opes, & pretioso ornamenta, magnamque vini, & epularum copiam ostendebat. At Apollonius miserat iuuenem, oēs eas res docuit esse inania simulachra, & imagines dumtaxat earum rerum, quas representabant: quo dicto

totus